

Sygn. akt IV U 171/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2016r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Koronowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Tomaszewska

po rozpoznaniu w dniu 4 kwietnia 2016r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania Z. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 30 grudnia 2015r. znak: (...)

o emeryturę

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy Z. W. prawo do emerytury od dnia 1 października 2015r.;

II. nie stwierdza odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sygn. akt IV U 171/16

UZASADNIENIE

Ubezpieczony Z. W. wniósł odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 30 grudnia 2015r., znak (...), odmawiającej mu prawa do emerytury. Skarżący podniósł, że wykonywał pracę w warunkach szczególnych nie tylko w okresach uznanych przez organ rentowy, ale i w PGR Zakład w J. (...) jako kierowca samochodu ciężarowego powyżej 3,5t. Ubezpieczony wniósł o przeprowadzenie na tę okoliczność dowodu z zeznań świadków.

Pozwany w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, wskazując m.in. na art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie Dz.U. z 2015r., poz. 748 ze zm.; dalej: ustawa emerytalna) oraz na rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 ze zmianami; dalej: rozporządzenie RM z lutego 1983r.). Podniesiono, że przyznaniu emerytury w wieku obniżonym sprzeciwia się niewykazanie stażu 15 lat pracy w warunkach szczególnych na dzień 1 stycznia 1999r. Organ rentowy domagał się w tej kwestii dopuszczenia dowodu z akt osobowych ubezpieczonego za sporny okres zatrudnienia. Zakwestionowano wskazane w świadectwie pracy w szczególnych warunkach stanowisko kierowcy samochodu o dopuszczalnym ciężarze całkowitym pow. 3,5t, jako sprzeczne ze zwykłym świadectwem pracy i legitymacją ubezpieczeniową, w których wskazano, że ubezpieczony pracował jako kierowca. Nie były natomiast kwestionowane jako okresy pracy w szczególnych warunkach okresy zatrudnienia na stanowisku traktorzysty. Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego strona pozwana cofnęła wprawdzie uznanie za staż pracy w szczególnych warunkach

okresu zatrudnienia na stanowisku traktorzysty przed uzyskaniem prawa jazdy kategorii T, przyznała jednak, że mimo to łączny staż pracy w szczególnych warunkach przekracza wymagane 15 lat.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Skarżący urodził się w dniu (...), zatem w dniu (...) ukończył 60 lat. Ma prawo jazdy m.in. kategorii T od dnia 30 marca 1973r. oraz kategorii C i CE od dnia 19 października 1977r.

W okresie od dnia 1 lipca 1972r. do dnia 15 października 1977r. skarżący był zatrudniony w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w M. Zakład w B., przy tym co najmniej od dnia 1 kwietnia 1973r. na stanowisku traktorzysty i kombajnisty przy pracach polowych. W trakcie tego zatrudnienia wnioskodawca odbył zasadniczą służbę wojskową w dniach od 24 października 1975r. do 15 października 1977r., gdzie uzyskał kwalifikacje kierowcy samochodu ciężarowego. Stosunek pracy ustał na mocy porozumienia stron.

(po rozprawie bezsporne, ponadto odpis świadectwa pracy w pliku KP, zaświadczenie (...) i świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w pliku emerytalnym, wyjaśnienia skarżącego i prawo jazdy okazane na rozprawie)

W okresie od dnia 14 listopada 1977r. do dnia 16 lutego 1978r. ubezpieczony był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w O. jako kierowca samochodu ciężarowego, którym przewoził bydło. Był to samochód ciężarowy o dopuszczalnym ciężarze całkowitym pow. 3,5t.

(po rozprawie bezsporne, ponadto odpis świadectwa pracy i legitymacji ubezpieczeniowej w pliku KP, wyjaśnienia skarżącego z rozprawy)

W okresie od dnia 1 marca 1978r. do 31 marca 1980r. ubezpieczony pracował jako traktorzysta i kombajnista w Spółdzielni Kółek Rolniczych w M. Zakład Usług (...) w B., gdzie wykonywał prace polowe i transportowe.

(po rozprawie bezsporne, ponadto odpis świadectwa pracy i legitymacji ubezpieczeniowej w pliku KP, świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych w pliku emerytalnym, wyjaśnienia skarżącego z rozprawy)

W okresie od dnia 1 kwietnia 1980r. do dnia 4 stycznia 1984r. skarżący był zatrudniony ponownie jako traktorzysta przy pracach polowych w (...) w M. Zakład Rolny w B..

(bezsporne, ponadto odpis świadectwa pracy i legitymacji ubezpieczeniowej w pliku KP, świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w pliku emerytalnym)

W okresie od dnia 9 stycznia 1984r. do dnia 31 grudnia 1991r. ubezpieczony był zatrudniony w w tym samym (...) w M., ale w Zakładzie Usług Rolnych w J. Młynie. Początkowo pracował w warsztacie jako wulkanizator i mechanik, a nie później niż od dnia 1 maja 1986r. został zatrudniony przy pracach transportowych, które wykonywał jako kierowca albo ciągnika z przyczepami, albo (zwykle) samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym pow. 3,5t. Przewożono głównie wapno, cement, nawozy luzem i w workach oraz węgiel. Zdarzało się, że skarżący pomagał przy czynnościach ładunkowych, dotyczących czy to towarów w workach, czy takich pozostałości towarów luzem, których z wagonów nie można już było przeładować maszynowo.

(po rozprawie bezsporne, ponadto odpis świadectwa pracy i legitymacji ubezpieczeniowej w pliku KP, świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w pliku emerytalnym, dokumentacja osobowa z akt osobowych koperta k.17, w szczególności badanie lekarskie z dnia 30 kwietnia 1986r. angażę i podania o zmianę stanowiska pracy, wyjaśnienia skarżącego oraz zeznania świadków z rozprawy)

W okresie od dnia 8 stycznia 1992r. do dnia 5 grudnia 1994r. ubezpieczony prowadził działalność gospodarczą, natomiast w dniach od 7 grudnia 1994r. do dnia 6 grudnia 1995r. był uprawniony do zasiłku dla bezrobotnych.

(bezsporne, ponadto odpis zaświadczenia PUP w pliku KP)

W okresie od dnia 12 sierpnia 1996r. do dnia 9 września 1996r. skarżący był zatrudniony jako elektromonter w Zakładzie (...) S.A., a następnie w dniach od 1 października do 31 grudnia 1998. w Przedsiębiorstwie Handlowo- (...) w M. na stanowiskach kierowcy-mechanika (do dnia 31 grudnia 1997r.) i mechanika. Wnioskodawca nie miał innych okresów ubezpieczenia przed 1999r.

(bezsporne, ponadto odpisy świadectw pracy w pliku KP)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie skarżącego zasługiwało na uwzględnienie, przy czym należy zaznaczyć, że wobec okoliczności, które można było ustalić dopiero w toku postępowania sądowego.

Pozwany kwestionował skarżącego w warunkach szczególnych na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym pow. 3,5t, jednak przeprowadzone postępowanie pozwoliło na ustalenie takiego charakteru pracy wnioskodawcy przed 1999r., który wskazuje na legitymowanie się ubezpieczonego stażem 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Należy zaznaczyć, że zeznania świadków korespondowały ze sobą i z dokumentacją osobową, dając ostatecznie spójny obraz odnośnie tego, że przynajmniej za część pierwotnie spornego okresu zaszła podstawa do przyjęcia, iż ubezpieczony pracował stale w pełnym wymiarze czasu jako kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym pow. 3,5t lub sporadycznie jako kierowca ciągnika.

Odnośnie podstawy prawnej żądania należy wyjaśnić, że z art. 184 ustawy emerytalnej wynika, iż ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, a więc w dniu 1 stycznia 1999r., osiągnęli po pierwsze okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz po drugie okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. w niniejszej sprawie wynoszący 25 lat. Przy tym emerytura taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie na dochody budżetu państwa środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu. Stosownie do powołanego w części wstępnej uzasadnienia §4 rozporządzenia RM z lutego 1983r. pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z § 2 ust. 1 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Skarżący bezspornie spełnia kryterium wymaganego okresu 25 lat ubezpieczenia, skończył 60 lat i nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Kwestią sporną była okoliczność wykonywania przez wnioskodawcę pracy w szczególnych warunkach w okresie wymaganych 15 lat.

Wprawdzie wnioskodawca przedłożył świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, w tym za sporny okres zatrudnienia w (...) w J. Młynie, przy czym zgodnie z §2 ust. 2 powoływanego wcześniej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. okresy pracy m.in. w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach jednak świadectwo pracy z adnotacją o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach, bądź bez niej, nie jest jednak bezwzględnie przesłanką do zaliczenia danej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Świadectwo nie jest wiążące dla organu rentowego i może podlegać weryfikacji. Decydujące znaczenie ma zawsze fakt rzeczywistego wykonywania pracy w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Dopiero w sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie okresów pracy w warunkach szczególnych także w oparciu o inne dowody niż zaświadczenie z

zakładu pracy, nawet jeśli pracownik nie posiada świadectwa w określonej w przepisie formie, albo jego treść budzi wątpliwości, które uzasadniały kwestionowanie tego zaświadczenia przez organ rentowy w fazie administracyjnej postępowania.

Zauważyć należy, że dokumentacja osobowa (k.17) potwierdziła zasadność wątpliwości organu rentowego za przynajmniej początkowy okres zatrudnienia ubezpieczonego w (...) w J. Młynie, gdyż pewność co do tego, że skarżący był kierowcą samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym pow. 3,5t, daje ona za okres po dniu 30 kwietnia 1986r., kiedy to wnioskodawca przeszedł stosowne badania lekarskie. Z kolei w okresie wcześniejszym zatrudnienia w (...) w J. Młynie ubezpieczony zajmował co najmniej również stanowiska wulkanizatora i mechanika, nie da się więc przyjąć, że świadectwo pracy w szczególnych warunkach za tenże okres zostało wystawione prawidłowo.

Wobec wskazanych ustaleń trzeba wyjaśnić, że skoro art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej odwołuje się do przepisów dotychczasowych, to obowiązujące w tym zakresie i przywoływane już kilkakrotnie rozporządzenie RM z lutego 1983r. wydane zostało w oparciu o delegację z art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zmianami), w którym Radzie Ministrów powierzono w szczególności określenie rodzaju prac lub stanowisk pracy oraz warunków, na podstawie których osobom m.in. zatrudnionym w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury w niższym wieku. Z art. 53 ust. 2 tej samej ustawy wynikało, że za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników stale zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia – jest to regulacja tożsama z zawartą w obecnie obowiązującym art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej. W wykazie A, stanowiącym załącznik do wspomnianego rozporządzenia, w dziale VIII „W transporcie i łączności” wymienia się pod poz. 1, 2 i 3 m.in. ciężkie prace załadunkowe i wyładunkowe oraz przeładunek materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących w transporcie, prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony oraz prace kierowców ciągników i kombajnów. Praca świadczona przez skarżącego w ZR B. od dnia 1 kwietnia 1973r. do dnia

23 października 1975r., w (...) Oddział O. od dnia 14 listopada 1977r. do dnia 16 lutego 1978r., w (...) B. od dnia 1 marca 1978r. do dnia 31 marca 1980r., ponownie w ZR B. od dnia 1 kwietnia 1980r. do dnia 4 stycznia 1984r. oraz w (...) J. (...) od dnia 1 maja 1986r. do dnia 31 grudnia 1991r. ściśle odpowiadała tym właśnie rodzajom pracy w warunkach szczególnych. Przy tym nie ujawniono w toku postępowania żadnych dokumentów, z których mogłoby wynikać, że wnioskodawca pracował w tym okresie w niepełnym wymiarze czasu pracy. Można dodać, że wskazane stanowiska pracy zostały wymienione w przepisach resortowych, wydanych na podstawie §1 ust. 2 rozporządzenia RM z lutego 1983r., tj. w zarządzeniu Nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Wprawdzie wymienione okresy zatrudnienia nie stanowią 15 lat wykonywania pracy w szczególnych warunkach, nawet po ewentualnym doliczeniu dodatkowo 29 dni zatrudnienia na stanowisku elektromontera na przełomie sierpnia i września 1996r., (staż ten wynosi około 14 lat i 5 m-cy), jednak w ocenie Sądu należy do niego doliczyć okres zasadniczej służby wojskowej od dnia 24 października 1975r. do dnia 15 października 1977r. Podstawę do doliczenia okresu zasadniczej służby wojskowej do stażu pracy w warunkach szczególnych stanowił art. 108 ust. 1 i 3 w związku z art. 106 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w rozpatrywanej sprawie w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1975r. (Dz.U. z 1967r., Nr 44 poz. 220 ze zmianami). Z przepisów tych wynikało, że czas odbywania zasadniczej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby, o ile pracownik zgłosił swój powrót do zakładu pracy w celu podjęcia zatrudnienia najpóźniej w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia z tej służby. Dodatkowo z przepisów wykonawczych – tu §3 ust. 1 i 4, §5 ust. 1 oraz §7 ust. 1 i 3 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz.U. Nr 44 poz. 318 ze zmianami) – wynikało uprawnienie do stosownego zaliczenia także w sytuacji podjęcia pracy po zakończeniu służby wojskowej w innym zakładzie, jeśli było to następstwem ważnych przyczyn, m.in. uzyskania

w trakcie służby wojskowej wyższych kwalifikacji. Tak było w rozpatrywanej sprawie. Ubezpieczony ma prawo jazdy kat. C i CE od dnia 19 października 1977r., co potwierdza wyjaśnienia skarżącego, że kwalifikacje do jego otrzymania uzyskał w trakcie służby wojskowej. Skutkowało to możliwością rozwiązania dotychczasowego stosunku pracy na mocy porozumienia stron (taki sposób rozwiązania potwierdza świadectwo pracy) i podjęcia zatrudnienia w innym zakładzie w terminie 30 dni (skarżący dochował tego terminu, skoro podjął zatrudnienie w dniu 14 listopada 1977r.) bez utraty prawa do wliczenia czasu odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie.

W konsekwencji okresy zatrudnienia w warunkach szczególnych razem z okresem zasadniczej służby wojskowej dawały podstawę do przyjęcia, że ubezpieczony legitymuje się łącznie wymaganym stażem 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Okoliczność ta czyniła zbędnym ocenę, czy skarżący wykonywał pracę traktorzysty również przed uzyskaniem

prawa jazdy kat. T., kiedy to – jak wyjaśnił na rozprawie – nie poruszał się ciągnikiem po drogach publicznych, a więc w okresie dodatkowych 9 miesięcy.

Udowodnienie – należy podkreślić, że dopiero na etapie postępowania sądowego – iż zachodzą wszystkie przesłanki przyznania ubezpieczonemu wnioskowanej emerytury, skutkowało po pierwsze zmianą zaskarżonej decyzji na podstawie przepisów powołanych wyżej oraz art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej i art. 477¹⁴§2 kpc przez przyznanie prawa do tejże emerytury od początku miesiąca, w którym złożono wniosek o świadczenie, tj. od dnia 1 października 2015r. oraz po drugie stwierdzeniem na podstawie art. 118 ust. 1a a contrario, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.